

Wat Amsterdammers nu kennen als winkelcentrum Magna Plaza, was vroeger het post- en telegraafkantoor

Een straatbeeld van de Houkopersdwarsstraat, gezien richting Houkopersburgwal: nu onherkenbaar veranderd.

Scherpenisse hoort er nu ook bij

Jarenlang lagen de 835 foto's van Johannes Leendert Scherpenisse (1888-1961) in een houten kistje op de zolder van kleinzoon Peter. Vanaf 2003 besloot zijn nazaat de beelden te digitaliseren en te voorzien van locatiebeschrijvingen. Sinds kort zijn de foto's online te bewonderen op de beeldbank van het Stadsarchief Amsterdam.

Johannes Leendert Scherpenisse werd in 1888 geboren in Amsterdam, maar vertrok na zijn vaders dood met zijn moeder naar familie in Kapelle. In 1904 kwamen moeder Scherpenisse en haar zoon weer terug naar de hoofdstad waar zij een woning betrokken in de Lijnbaansteeg.

Een jaar later begon de 17-jarige Scherpenisse met het fotograferen van Amsterdamse stadsgezichten. Vaak trok hij erop uit om mooie gebouwen op de gevoelige plaat vast te leggen, zoals de Haarlemmerpoort of de Waag op de Nieuwmarkt. Maar ook alledaagse straatverhalen ontsnapten niet aan zijn nieuwsgierig fotografen-oog, zoals marktlui die hun waar aan de man brachten, gezellige buurtfeesten of een draaiende orgelman.

In zekere zin trad Scherpenisse in de voetsporen van zijn grote voorganger Jacob Olie. In hetzelfde jaar dat Scherpenisse het leven van de stad begon vast te leggen blies de 70-jarige fotograaf Olie zijn laatste adem uit. Scherpenisse wordt nu, net als Olie, gerekend tot de groep 'ogenblikfotografen', genoemd naar een methode die populair was eind 19e begin 20ste eeuw.

Ogenblikfotografen legden een weinig geënceneerd moment vast, waardoor de tijdgeest als het ware opgesloten wordt. Zulke foto's zijn nu waardevolle documenten voor geschiedkundigen die meer over die periode te weten willen komen.

Andere beroemde ogenblikfotografen zijn Bernard Eilers en George Hendrik Breitner.

Van 1905 tot 1910 vereeuwigde Johannes Leendert Scherpenisse een groot deel van het vroeg 20ste eeuwse Amsterdam. In de drie daaropvolgende jaren werd zijn productie minder en in 1914 kwam een definitief einde aan zijn korte fotografencarrière. Net als vele lotgenoten moest ook hij het leger in om het land te dienen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Na de oorlog begon zijn werkende bestaan als werknemer bij de Spoorwegen. Voor fotografie en het zwerven door de stad had Scherpenisse geen tijd meer en, wie weet, geen zin.

Enkele weken geleden achterhaalde kleinzoon Peter Scherpenisse de locatie van de laatst overgebleven foto uit het archief. Het was misschien wel de moeilijkste van het stel. Hij probeerde het met huisnummers. Lukte niet. Ook de stand van de zon leverde geen bruikbare aanwijzingen op. Uiteindelijk bleek de wandelroute die Johan Leendert Scherpenisse die betreffende dag maakte de sleutel tot herkenning. De foto bleek een kiekje van het Haarlemmerplein.

Zo ging het met vele foto's en het is dan ook niet wonderlijk dat het fotoproject vier jaar heeft geduurd. Nu staan alle 835 foto's in het gemeentearchief, een gebeurtenis die Johannes Leendert Scherpenisse vanuit

Johannes Leendert Scherpenisse

de anonimiteit van een stoffige zolder in één keer in de schijnwerpers zet, tussen zijn illustere vakgenoten. Plannen voor een mooi verzamelboek zijn er ook al, maar die zijn nog pril. Vooral nog kunnen liefhebbers van het oude Amsterdam, 'de stad zoals die was', zich laven aan digitale scharenslijpers, stratenmakers en straatventers uit de camera van Johannes Leendert Scherpenisse.

www.studiops.nl/beeldbank.html of <http://gemeentearchief.amsterdam.nl/archieven/beeldbank/>

Boven: De Dam met monument Naatje Eendracht. Op de achtergrond de Nieuwe Kerk en het stadhuis, tegenwoordig het Paleis op de Dam. Links: De Nieuwmarkt met Waag en kooplui

Foto's op deze pagina: J.L. Scherpenisse